Hustadvika kommune

Arkivreferanse: 2026/1910-1

Saksbehandler: Lill Tove Gammelsæter

Saksfremlegg

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
	17.11.2026	Formannskapet
	10.12.2026	Kommunestyre

Økonomi- og handlingsplan Hustadvika kommune 2027 - 2030

Kommunedirektørens innstilling

1. Hustadvika kommunestyre vedtar formannskapets forslag til drifts- og investeringsbudsjett for 2027, klimabudsjett, økonomiplan 2027–2030 og kommuneplanens handlingsdel. Her inngår bevilgningsoversikt drift og investering, samt sum bevilgning drift (rammeområder) med 1 149,7 mill. kroner og investering varige driftsmidler (investeringsprosjekter) med 114,4 mill. kroner.

2. I medhold av eiendomsskatteloven(esktl.) §§ 2 og 3, fattes følgende vedtak om eiendomsskatteutskrivingen i Hustadvika kommune for 2027:

a. Hustadvika kommune skal i medhold av esktl. §§ 2 og 3a skrive ut eiendomsskatt på alle faste eiendommer i hele kommunen for 2027.

b. Den generelle skattesats som skal gjelde for de skattepliktige eiendommene settes til 7 promille (esktl. § 13). I samsvar med esktl. § 12a differensieres satsen ved at den skattesats som gjelder boliger og fritidseiendommer settes til 4 promille av skattegrunnlaget.

c. For boliger og fritidseiendommer gjelder et bunnfradrag på kr. 0,- (esktl. §11).

d. Eiendomsskatten for 2027 skrives ut i 4 terminer, hvis ikke 1 eller 12 terminer er valgt.

e. Med hjemmel i esktl. § 7 gis følgende fritak:
   a. Stiftelser eller institusjoner som tar sikte på å gagne kommunen, fylket eller staten jf. § 7 bokstav a.

b. Eiendommer tilhørende frivillige lag og organisasjoner som blir brukt til idrett, religiøse og allmennyttige formål herunder barnehager og båthavner som blir drevet av frivillige organisasjoner

c. Andre som kan oppfylle intensjonen i loven, kan søke om fritak. Sakkyndig nemnd blir gitt fullmakt til å avgjøre søknadene.

d. Bygninger som har historisk verdi jf. esktl. § 7 bokstav b.

e. Nye boliger gis fritak for eiendomsskatt i 3 år jf. esktl. § 7 bokstav c.

3. Hustadvika kommune tar opp lån på 79,7 mill. kroner 2027. Lånet forutsettes avdratt over investeringenes levetid, og reguleres i samsvar med reglene om minste tillatte avdrag.

4. Hustadvika kommune tar i tillegg opp et lån (Startlån) i Husbanken på 40 mill. kroner for videre utlån.

5. Økonomiske handlingsregler:

• Netto driftsresultat: 1,75 % av brutto driftsinntekter

• Disposisjonsfond 5 % av brutto driftsinntekter

• Lånegjeld: Gjeldsgraden skal ikke overstige 100% av brutto driftsinntekt

6. Med mindre annet følger av statlige direktiver med videre, skal kommunens avgifter, betalingssatser og gebyrer for 2027 normalt indeksreguleres i forhold til forventet lønns- og prisvekst, men det er også foreslått høyere økning på noen områder. Gebyr for 2027 vedtas gjennom gebyrliste i Framsikt. Øvrige gebyrer indeksreguleres i henhold til forventet lønns- og prisvekst.

7. Hustadvika kommune kan ta opp inntil 100 mill. kroner i likviditetslån eller trekkrettighet i bank for 2027.

Sammendrag

Kommunedirektøren legger fram et stramt, men ansvarlig forslag til handlings- og økonomiplan for 2027–2030.

Hustadvika kommune står i en svært krevende økonomisk situasjon. Det anslås et negativt årsresultat på om lag 15,2 millioner kroner i 2026 som må håndteres gjennom bruk av disposisjonsfond. Den viktigste årsaken til dette er at kommunen har fått betydelig økte utgifter til lovpålagte helse- og omsorgstjenester og barnevern som følge av endringer i tjenestebehovet.

Hustadvika kommune står overfor store demografiske endringer i årene fremover. I år 2027 blir aldersgruppen 65 år og eldre større enn aldersgruppen 0-19 år. Det blir dermed færre barn i barnehage og skole, mens antallet eldre øker. Dette krever omstilling og en omprioritering av ressurser fra oppvekst til helse og velferd.

Store investeringer de siste årene har gitt kommunen flere nye og moderne bygg, men også høy gjeld og med det økte finansutgifter. En stadig større del av kommunens inntekter går dermed til renter og avdrag, noe som reduserer det økonomiske handlingsrommet. Det er derfor lagt opp til å begrense nye investeringer i den kommende økonomiplanperioden bortsett fra nytt helse- og rehabiliteringssenter. Dette er i tråd med kommunestyrets vedtak i PS 61/2026 om at bare store og nødvendige investeringsprosjekter blir gjennomført. Kommunedirektøren vil påpeke at tiltakene som er foreslått i økonomiplanen ikke er tilstrekkelige til å håndtere økte finansutgifter og drift av et nytt helse- og rehabiliteringssenter i 2031.

Kommunedirektøren anbefaler derfor å arbeide videre med to parallelle prosesser: en grundig konseptfase for nytt helse- og rehabiliteringssenter og en bred prosess for nødvendige endringer innen oppvekstområdet. For oppvekstområdet vil kommunedirektøren fremme politisk sak høsten 2027.

Kommunestyret har gjennom politiske vedtak og strategiske planer lagt et godt grunnlag for videre utvikling og omstilling. Realisering av Hustadvika 2040 og oppfølging av strategisk plan for helse og velferd er viktige i den kommende planperioden.

Kommunen har tatt i bruk Framsikts budsjetteringsmodul:

https://pub.framsikt.net/2027/hustadvika/bm-2027-hop2730

Siden dette er et nytt system. Er vi ikke i mål med alle beskrivelser av områdene. Dette vil vi jobbe videre med.

Saksopplysninger

Kommunens økonomiske situasjon

Hustadvika kommune har over flere år arbeidet med omstilling og reduksjon av kostnader. Til tross for dette er kommunens driftsnivå fortsatt for høyt sett i forhold til inntektene.

Disposisjonsfondet utgjorde 31,7 millioner kroner ved inngangen til 2026. Prognosen per 31. august 2026 viser et forventet merforbruk på 9,2 millioner kroner sammenlignet med revidert budsjett. Flere enheter melder om merforbruk, og skatteinngangen er 6 millioner lavere enn budsjettert. Estimert negativt årsresultat er derfor på 15,2 millioner. Dette må dekkes av disposisjonsfondet.

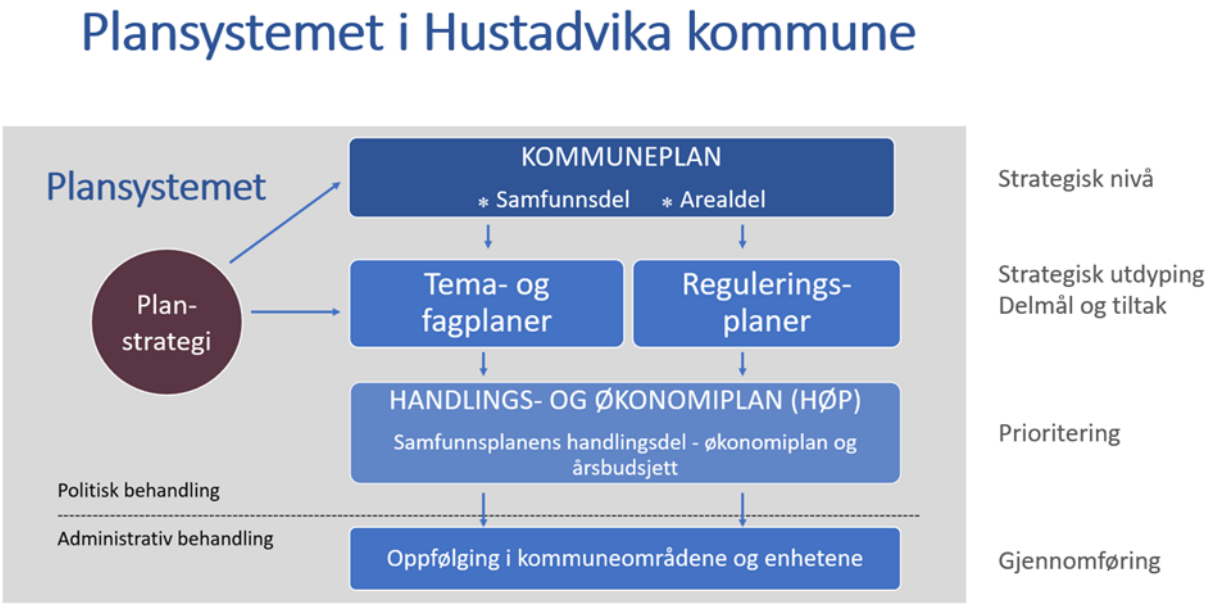
Kommunen har fått om lag 10 millioner kroner i økte frie inntekter i 2027, men disse går i stor grad med til å dekke et for høyt aktivitets- og kostnadsnivå. I tillegg har kommunen fått økte utgifter til lovpålagte helse- og omsorgstjenester og barnevern.

Kommunens økonomiske situasjon påvirkes også av høy gjeld og økte finansutgifter. Store investeringer skolebygg har medført økte rente- og avdragskostnader.

Finansutgiftene legger beslag på en stadig større del av kommunens samlede inntekter og begrenser handlingsrommet til ordinær drift og videre utvikling av tjenestene.

Politiske føringer og kommunens utviklingsarbeid

Kommunestyret har gjennom flere vedtak lagt føringer for kommunens videre utvikling og nødvendige omstilling. Kommuneplanens samfunnsdel 2020–2032 er kommunens overordnede styringsdokument.



Handlings- og økonomiplanen skal bidra til å følge opp målene og strategiene i samfunnsdelen gjennom prioriteringer av tiltak og økonomiske ressurser.

Den 18. juni 2026 vedtok kommunestyret utviklingsplanen Hustadvika 2040, med tilhørende handlingsplan. Planen skal legge føringer for kommunens utviklingsarbeid fram mot 2040 og danner grunnlaget for et seksårig utviklingsprogram.

Den 18.06.2026 vedtok kommunestyret strategisk helse- og velferdsplan. Denne legger til grunn betydelige endringer i tjenestene for å møte framtidens behov. Dette omfatter blant annet endret organisering, samling av funksjoner og planlegging av et nytt helse- og rehabiliteringssenter.

På oppvekstområdet skal det legges fram en egen sak om endringer i oppvekstsektoren til politisk behandling høsten 2027. Foreløpige forventede innsparinger er innarbeidet i økonomiplanen fra høsten 2028, med helårsvirkning fra 2029.

Demografiske endringer og behov for omstilling
Hustadvika kommune står overfor betydelige endringer i befolknings-sammensetningen. Antallet barn i barnehage- og skolealder går ned, samtidig som antallet eldre øker. I 2027 blir aldersgruppen 65 år og eldre større enn aldersgruppen 0-19 år.

Dette innebærer at kommunen må tilpasse tjenestetilbudet og ressursbruken til endrede behov. På oppvekstområdet må kapasitet og kostnader reduseres i takt med nedgangen i barnetallet, samtidig som kommunen skal ivareta et godt tilbud til barn og unge.

Innen helse og velferd vil flere eldre og endrede tjenestebehov føre til økt etterspørsel etter tjenester. Det er derfor nødvendig å omprioritere ressurser fra oppvekst til helse og velferd.

Omstillingsarbeidet må derfor intensiveres i økonomiplanperioden.

Handlings- og økonomiplan 2027–2030
Forslaget til handlings- og økonomiplan bygger på videreføring av eksisterende økonomiske rammer, justert for nødvendige tiltak, tidligere politiske vedtak og foreslåtte innsparinger.

I budsjettforslaget er det gjort omfordeling av driftsrammene, for å prioritere tjenestene innen barnevern og hjemmebaserte tjenester. Det er videre lagt opp til innsparing på 39 millioner kroner i 2028, som øker til 66 millioner kroner i 2029 og videre til 75 millioner kroner i 2030.

Merforbruket fra 2026 er ikke videreført som økte rammer i 2027. Enkelte enheter har likevel fått økte rammer som følge av nødvendige tiltak. Manglende kompensasjon for pris- og lønnsvekst fra 2026 er heller ikke kompensert i 2027, noe som innebærer en reell reduksjon i rammene.

Kommunedirektørens forslag legger opp til et budsjett i balanse, uten bruk av disposisjonsfondet. Det er heller ikke lagt inn avsetninger til fond i økonomiplanperioden.

Investeringer og framtidige tjenestebehov

Kommunen har allerede et høyt gjeldsnivå, og det er derfor lagt opp til å begrense nye investeringer så langt som mulig.

Ny brannstasjon er under bygging og forventes ferdigstilt i 2027. I tillegg ligger det betydelige investeringer innen helse og velferd i økonomiplanperioden.

Planlagt ferdigstillelse av et nytt helse- og rehabiliteringssenter er forskjøvet fra 2029 til 2030. Tiltaket vil medføre økte finansutgifter og driftskostnader ved driftsiverksettelse.

Oppfølging av kommunens boligplan er også et prioritert område. Kommunen vil legge til rette for flere egnede boliger til eldre og førstegangsetablerere. Husbankens virkemidler skal benyttes aktivt, og kommunedirektøren foreslår å ta opp 40 millioner kroner i startlån i 2027.

Det er ikke satt av nye midler til tilrettelegging av boligtomter i økonomiplanperioden. Kommunen har flere eksisterende tomter som har vist seg vanskelige å selge. Nye tomter i Dalelia ferdigstilles i 2026 og legges ut for salg.

Vurdering

En alvorlig økonomisk situasjon

Kommunedirektøren vurderer kommunens økonomiske situasjon som svært krevende. Driftsnivået er for høyt i forhold til inntektene, gjeldsgraden er **høy**, og kommunen har svært begrenset økonomisk handlingsrom.

De økte inntektene er ikke tilstrekkelige til å dekke både dagens aktivitetsnivå, økende finansutgifter og nye tjenestebehov. Kommunen er derfor sårbar for uforutsette utgifter og endringer i inntektsforutsetningene.

Kommunedirektøren mener det er avgjørende å gjennomføre de foreslåtte innsparingene og omstillingstiltakene. Et stramt, men ansvarlig budsjett er nødvendig for å gjenvinne kontroll over økonomien og sikre bærekraftige tjenester i framtiden.

Generelle kutt alene vil ikke være tilstrekkelige. Innsparingene må i større grad gjennomføres som konkrete endringer i tjenestene, med tydelige beskrivelser av konsekvensene. Det kan innebære at oppgaver bortfaller, tjenester organiseres annerledes eller at tilbudet endres.

Administrasjonen er betydelig redusert gjennom omstilling og innsparingstiltak de siste årene. Kommunedirektøren vurderer at ytterligere reduksjoner i administrasjonen ikke vil være forsvarlige uten at det går ut over kommunens evne til å ivareta nødvendige oppgaver og funksjoner. Det videre omstillingsarbeidet må derfor i hovedsak skje gjennom konkrete endringer i tjenestestruktur, organisering og ressursbruk.

Omstilling må gjennomføres innen 2030

Kommunedirektøren vurderer at de demografiske endringene gjør det nødvendig med en betydelig omstilling av kommunens tjenestetilbud. Kommunen må

redusere ressursbruken på oppvekstområdet i takt med nedgangen i barnetallet og samtidig styrke kapasiteten innen helse og velferd.

Skal kommunen ha økonomisk evne til å bygge og drifte et nytt helse- og rehabiliteringssenter, må nødvendige endringer gjennomføres innen 2030.

Kommunedirektøren vurderer at tiltakene i økonomiplanen er nødvendige, men ikke tilstrekkelige til å dekke de økte utgiftene som kreves for å realisere et nytt helse- og rehabiliteringssenter fra 2031. Dette gjelder både avdrag, drift og bemanning.

Det anbefales derfor å arbeide videre med to parallelle prosesser: en grundig konseptfase for nytt helse- og rehabiliteringssenter og en bred prosess for nødvendige endringer innen oppvekstområdet.

Prioriteringer innen helse og velferd

Den økonomiske situasjonen innebærer at kommunen må gjøre krevende prioriteringer innen helse og velferd.

Kommunedirektøren vurderer at det ikke er økonomisk rom for å øke antallet heldøgns omsorgsplasser før et eventuelt nytt helse- og rehabiliteringssenter er på plass. Dette innebærer at hjemmetjenestene må videreutvikles og styrkes for å møte økte behov.

Det er også vurdert etablering av fire forsterkede demensplasser ved Eide sykehjem. En faglig forsvarlig drift med minimum to ansatte på dag, to på kveld og en på natt er beregnet å koste i underkant av 10 millioner kroner årlig. Kommunedirektøren vurderer at det ikke er økonomisk handlingsrom for å etablere et slikt tilbud uten samtidig å redusere andre tjenester.

Behov for langsiktig økonomisk bærekraft

Kommunedirektøren understreker at kommunen må tilpasse driften til inntektene og samtidig skape økonomisk handlingsrom for framtidige investeringer og tjenestebehov. Det er nødvendig å begrense gjeldsveksten, redusere driftsutgiftene og prioritere ressursene i tråd med befolkningsutviklingen. Dette for å sikre at kommunen har økonomisk evne til å levere gode tjenester også etter 2030.

Kommunedirektøren vil ha stor oppmerksomhet på omstilling, effektivisering og tiltak som kan styrke kommunens økonomiske bæreevne.

Økonomiske konsekvenser

Forslaget til handlings- og økonomiplan 2027–2030 har betydelige økonomiske konsekvenser og legger føringer for kommunens økonomiske handlingsrom i årene framover.

Kommunens høye gjeldsnivå og økende finansutgifter er en stor utfordring. Rentekostnadene i perioden 2027–2029 er anslått å bli om lag 55 millioner kroner høyere enn i forrige handlings- og økonomiplan. Samtidig øker avdragsutgiftene som følge av gjennomførte og planlagte investeringer.

Kommunens netto lånegjeld er anslått til 106 prosent av brutto driftsinntekter i 2027, med en forventet økning til 130 prosent i 2030. Dette er betydelig over kommunens foreslåtte måltall på maksimalt 100 prosent.

Tabell	KOSTRA 2022	KOSTRA 2023	KOSTRA 2024	KOSTRA 2025	Budsjett 2026	Økplan 2027	Økplan 2028	Økplan 2029	Økplan 2030
Hustadvika	99,1 %	101,0 %	104,3 %	104,8 %	110,9 %	106,1 %	104,2 %	118,8 %	130,1 %
Handlingsregel	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Finansutgifter	2026	2027	2028	2029	2030
Renter	89 000	97 700	99 300	121 000	134 000
Avdrag	70 200	77 000	79 100	81 000	80 000
Sum	**159 200**	**174 700**	**178 400**	**202 000**	**214 000**

Kommunedirektøren foreslår følgende økonomiske handlingsregler:

- Netto driftsresultat på minimum 1,75 prosent av brutto driftsinntekster.
- Disposisjonsfond på minimum 5 prosent av brutto driftsinntekter.
- Gjeldsgrad som ikke overstiger 100 prosent av brutto driftsinntekter.

Kommunen er i dag et godt stykke unna å oppfylle disse handlingsreglene. Forslaget til økonomiplan legger opp til et netto driftsresultat omkring null, uten avsetninger til disposisjonsfondet. Dette forutsetter at de foreslåtte innsparingene gjennomføres, og at rammeområdene holder sine budsjetter.

Dagens gjeldsgrad består av lån på investeringer med fratrekk av selvkost og ubrukte lånemidler. Kommunedirektøren foreslår fra og med 2027 at gjeldsgraden beregnes uten fratrekk av selvkost og ubrukte lånemidler. Dette vil være i tråd med anbefalinger fra KS.

Disposisjonsfondet utgjorde 31,7 millioner kroner ved inngangen til 2026. Det forventes at disposisjonsfondet ved inngangen til 2027 vil være på 16 millioner kroner. Dette skyldes forventa merforbruk som rapport i 2. tertial på 9,2 millioner kroner, samt sviktende skatteinntekt på 6 millioner kroner.

Kommunedirektøren foreslår å fjerne bunnfradraget på bolig- og fritidseiendommer fra 2027. Dette er beregnet til å gi økte inntekter på 5,4 millioner kroner årlig. Kommunedirektøren foreslår å opprettholde fritak første tre år for nye boliger.

De foreslåtte innsparingene i økonomiplanperioden er nødvendige for å oppnå balanse, men gir ikke tilstrekkelig rom for alle framtidige utgifter knyttet til et nytt helse- og rehabiliteringssenter. Kommunedirektøren vurderer derfor at ytterligere omstilling vil være nødvendig for å sikre en bærekraftig kommuneøkonomi på lengre sikt.

Kommunestyret la inn 1 mill. kroner fra 2026 til en stilling som kontroller. Dette vedtaket har ikke blitt fulgt opp av kommunedirektøren, da det ikke er ressurser til å dekke inn en slik stilling. Kommunedirektøren jobber med hvordan vi skal

ivareta en god kontroll og virksomhetsstyring, slik at intensjonen i vedtaket kan følges opp.

Kommunestyret la inn 500 tusen kroner til beredskapskoordinator i Handlings- og økonomiplanen for 2026 – 2029. Dette vedtaket er ikke planlagt iverksatt, da det ikke er ressurser til å dekke inn en slik stilling. Kommunedirektøren foreslår at denne funksjonen legges til en person i organisasjonen.

Klima- og miljøkonsekvenser

Hustadvika kommune har et ansvar for å redusere klima- og miljøbelastningen fra egen virksomhet og bidra til en bærekraftig samfunnsutvikling.

Handlings- og økonomiplanen omfatter et eget klimabudsjett som synliggjør kommunens arbeid med å redusere klimagassutslipp og følge opp vedtatte klima- og miljømål.

Kommunens investeringer, drift av bygg, transport, vann- og avløpstjenester og øvrige tjenesteproduksjon har betydning for klima og miljø.

Endringer i tjenestestruktur og framtidige investeringer må derfor også vurderes med hensyn til transportbehov, energibruk, arealutnyttelse og miljømessige konsekvenser.

Kommunedirektøren legger til grunn at klima- og miljøhensyn skal inngå i det videre arbeidet med omstilling, investeringer og utvikling av kommunens tjenester**.**

Vedlegg

Budsjett- og økonomiplanarbeidet 2027-2030